

REPUBLICA MOLDOVA

Raionul Orhei

Primăria Comunei Bolohan

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Bolohan, Raionul Orhei

Perioada de implementare: 2025 – 2030

Elaborat de:

Echipa tehnică AO Oikumena,
în colaborare cu Echipa Primăriei Comunei Bolohan

Aprobat de:

Consiliul Local Bolohan
Hotărârea nr. ____ / ____ _____ 2025

PLAN LOCAL DE ACȚIUNI

Comuna Bolohan, Raionul Orhei

Notă: Informațiile prezentate în acest document pot fi adaptate și detaliate în funcție de datele specifice comunei, obținute prin studii de teren, consultări cu experți și feedback din partea comunității locale. Acest Plan Local de Acțiuni constituie o bază flexibilă și poate fi actualizat pe măsură ce noi informații și oportunități devin disponibile.

PREFAȚĂ

Satul Bolohan este unica localitate din comuna cu același nume.

Prezentul Plan Local de Acțiuni (PLA) pentru comuna Bolohan, din raionul Orhei, are drept scop să ofere o strategie de dezvoltare rurală durabilă, aliniată atât cu necesitățile locale, cât și cu obiectivele naționale și internaționale de protecție a mediului și creștere economică. Prin analiza resurselor naturale, a contextului socio-economic și a infrastructurii, PLA propune măsuri care vizează îmbunătățirea calității vieții locuitorilor, valorificarea resurselor agricole și protejarea mediului înconjurător.

ACRONIME & ABREVIERI

- **ADMA** – Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii
- **AIPA** – Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură
- **BERD** – Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
- **EE** – Eficiență energetică
- **FAO** – Food and Agriculture Organization (Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură)
- **FEN** – Fondul Ecologic Național
- **GEFF** – Programul de Finanțare a Economiei Verzi
- **GIS** – Geographic Information System (Sistem Informațional Geografic)
- **GIZ** – Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (Agenția Germană pentru Cooperare Internațională)
- **IFAD** – Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă
- **IPCC** – Intergovernmental Panel on Climate Change (Grupul Interguvernamental privind Schimbările Climatice)
- **LCC** – Land Capability Classification (Clasificarea capacității terenurilor)
- **LDN** – Land Degradation Neutrality (Neutralitatea degradării terenurilor)
- **MAC-P** – Agricultura Competitivă în Moldova
- **MAME** – Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol
- **MDT** – Managementul Durabil al Terenurilor
- **ONG** – Organizație non-guvernamentală
- **PDSISM** – Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică

- **PFP** – Perdele Forestiere de Protecție
- **PNDR** – Programul Național de Dezvoltare Rurală
- **PNERP** – Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor
- **PNUD** – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
- **SDG** – Sustainable Development Goals (Obiective de Dezvoltare Durabilă)
- **TRTP** – Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale”
- **UCIP IFAD** – Unitatea Consolidată pentru Implementarea Programelor IFAD
- **UE** – Uniunea Europeană

LISTĂ TABELE

1. **Tabelul din secțiunea 4.2. "Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare"**

LISTĂ FIGURI

1. Harta „Sub-tipuri de sol”
2. Harta „Conținutul de nisip (0-5 cm)”
3. Harta „Conținutul de praf (0-5 cm)”
4. Harta „Conținutul de argilă (0-5 cm)”
5. Harta „Stocuri de carbon (0-30 cm)”
6. Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor
7. Harta „Acoperirea terenurilor”
8. Harta „Eroziunea solului”
9. Plan – schiță a PFP-urilor din perimetrul comunei

CUPRINS

PREFAȚĂ	1
ACRONIME & ABREVIERI	1
LISTĂ TABELE	2
LISTĂ FIGURI	2
1. INTRODUCERE	4
2. SITUAȚIA ACTUALĂ	4
2.1. Relieful, clima și apele	4
2.2. Resursele naturale	5
2.2.1. Solurile	5
2.2.2. Fond forestier.....	7
2.2.3. Resurse minerale.....	7
2.2.4. Resurse energetice.....	7
2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor	7
2.4. Populația, așezările și infrastructura	9
2.5. Protecția mediului.....	10
2.5.1. Managementul deșeurilor	10
2.5.2. Biodiversitatea	10
2.5.3. Perdelele Forestiere de Protecție (PFP)	10
2.6. Hazarduri naturale	11
2.6.1. Eroziunea solului.....	12
3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI	14
3.1. Oportunități de dezvoltare	14
3.2. Constrângeri de dezvoltare.....	14
3.3. Constrângeri de dezvoltare.....	14
3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă	14
3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică	14
3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernă).....	15
4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE	15
4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor	15
4.2. Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare.....	16
5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE	25
5.1. Obiectivele strategiei de comunicare	25
5.2. Mesaje-cheie	26
5.3. Public-țintă	27
5.4. Canale de comunicare	28
5.5. Activități propuse	31
6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	33
BIBLIOGRAFIE	33
ANEXE	33

1. INTRODUCERE

Comuna Bolohan, amplasată în raionul Orhei, dispune de terenuri agricole fertile și un peisaj colinar tipic zonei centrale a Republicii Moldova. Acest Plan Local de Acțiuni își propune să susțină dezvoltarea economică locală, să contribuie la modernizarea infrastructurii și să promoveze protecția mediului, pornind de la nevoile și resursele specifice ale comunei.

Obiective specifice:

- Analiza contextului natural, socio-economic și de infrastructură;
- Identificarea problemelor și oportunităților de dezvoltare;
- Stabilirea de măsuri concrete pentru creșterea competitivității agriculturii, protecția mediului și îmbunătățirea infrastructurii;
- Implicarea comunității și a instituțiilor relevante în implementarea și monitorizarea Planului.

2. SITUAȚIA ACTUALĂ

2.1. Relieful, clima și apele

Relieful. Comuna Bolohan se află într-o zonă colinară, cu altitudinea minimă 97,1 m, maximă 297,7 m (amplitudine altitudinală ~200,6 m). Panta medie a terenului este de ~5,3°, cu porțiuni abrupte (panta maximă ~25,6°). Expoziția medie a versanților este de ~155,4° (sud-estică). Relieful comunei este domol, dominat de dealuri cu versanți blânzi. Pantele medii de aproximativ 9% și orientarea sud-estică pot conduce la eroziune moderată în condiții neprotejate. În partea de șes se practică o agricultură mixtă (grâu, floarea-soarelui), iar pe dealurile împădurite și colinile înierbate se face pășunat. Parametrii morfometrici (altitudine medie ~173 m, amplitudine ~201 m) indică un relief moderat fragmentat, cu văi și coline etajate. Măsurile de consolidare a pantelor și conservarea vegetației pe versanți sunt necesare pentru a păstra fertilitatea solului și a preveni eroziunea excesivă.

Clima. Comuna are un climat temperat-continental, cu ierni reci (-0,87°C, min. -21°C) și veri călduroase (peste 21°C, max. 37°C). Primăverile și toamnele au temperaturi medii între 10-11°C. Precipitațiile medii iarna sunt de 124 mm, iar anual variază între 500-600 mm, cu minime sub 450 mm în anii secetoși și maxime de peste 650 mm în anii ploioși. În viitorul apropiat, temperaturile vor crește cu 1,5-2°C, iar precipitațiile vor deveni mai neregulate.

Sursele de apă. Comuna nu beneficiază de resurse de apă considerabile, prezentate prin două cursuri provizorii de apă și 5 iazuri cu o suprafață totală de 6,3 ha. Și râurile și lacurile în perioadele aride seacă. De asemenea, rezervele subterane de apă pot fi utilizate pentru consumul domestic, dar calitatea lor variază în funcție de adâncime și locație. Este necesară implementarea unor sisteme de filtrare și monitorizare pentru a asigura siguranța apei potabile. Din cauza creșterii evaporării (cca 0,9 m³ de pe fiecare m² de apă) în viitorul apropiat sursele de apă se vor micșora.

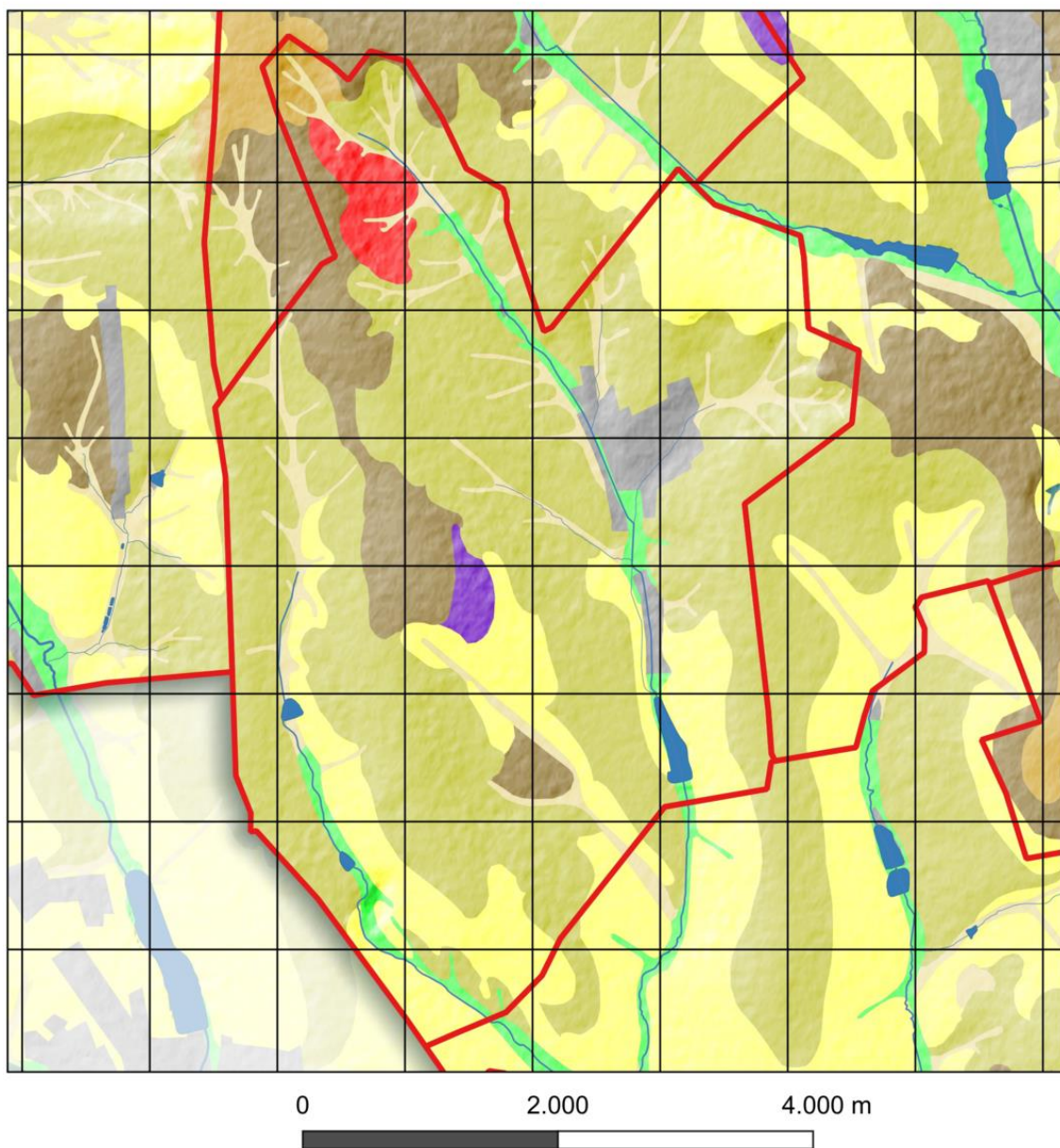
2.2. Resursele naturale

2.2.1. Solurile

Cernoziomurile reprezintă tipul genetic de sol majoritar, întinzându-se pe aproape toată suprafața comunei. Celelalte soluri apar doar sporadic, fără o pondere importantă în cadrul teritoriului.

Predomină cernoziomurile, recunoscute pentru fertilitatea lor. Monocultura și utilizarea excesivă a fertilizanților chimici pot duce la diminuarea calității solului pe termen lung. Aplicarea rotației culturilor și a fertilizanților organici poate menține productivitatea ridicată.

Sub-tipuri de sol - Comuna Bolohan

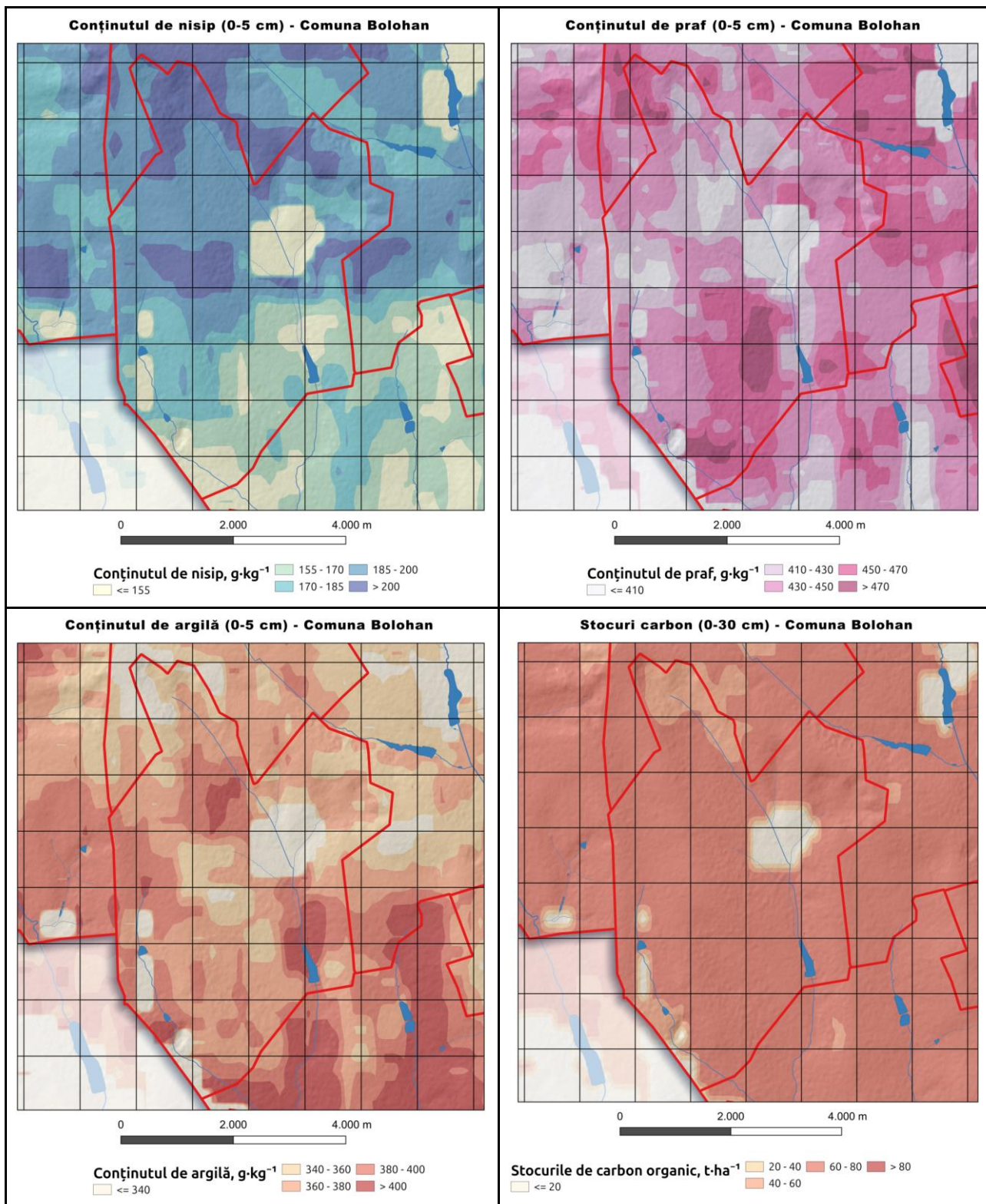
Sub-tipuri de sol

- Alunecări de teren active
- Cernoziom carbonatic

- Cernoziom levigat
- Cernoziom obișnuit
- Cernoziom tipic
- Cernoziom vertic

- Sol aluvial molic
- Sol cernizuomoid tipic

Solurile din această comună au o textură luto-argiloasă, cu circa 37% argilă, 44% praf (silt) și 19% nisip. Textura relativ echilibrată permite atât acumularea apei în sol, cât și un drenaj satisfăcător, sprijinind astfel buna dezvoltare a culturilor. Conținutul de carbon organic este ridicat (~6.7%), indicând un nivel bogat de materie organică ce se traduce printr-o fertilitate naturală sporită. În ansamblu, solul are un potențial agricol ridicat, însă este importantă aplicarea unor practici durabile de gestionare pentru a preveni degradarea pe termen lung.

Conținutul mediu de carbon organic în stratul 0–5 cm este 40,0 g/kg, scăzând la 20,9 g/kg în stratul 5–15 cm și la 19,4 g/kg în stratul 15–30 cm. La adâncimi mai mari, conținutul continuă să descrească: 15,7 g/kg la 30–60 cm, 10,2 g/kg la 60–100 cm și 7,0 g/kg în stratul 100–200 cm. Stocul total de carbon organic până la 30 cm adâncime este de ~63,1 t/ha. Se observă o diminuare accentuată a conținutului de carbon cu adâncimea (de ~5–6 ori mai mic la 2 m față de suprafață).

2.2.2. Fond forestier

Zonele împădurite sunt limitate, dar esențiale pentru conservarea biodiversității și protejarea solului. Extinderea fondului forestier și a perdelor de protecție pe terenurile marginale ar reduce eroziunea și ar spori valoarea ecologică. Satul Bolohan dispune de un fond forestier extins pe suprafața de 259,74 ha, din care 240,74 ha sunt păduri în proprietatea publică a statului, iar 19 ha sunt gestionate de primărie. În plus, satul include 11,69 ha de fâșii forestiere aflate integral în proprietatea primăriei. De asemenea, satul cuprinde 76,78 ha de terenuri degradate, râpe și alunecări de teren, care necesită reabilitare ecologică. În perimetrul primăriei Bolohan au fost identificate 8 perdele forestiere de protecție, cu o suprafață totală de 12,65 ha, toate fiind într-o stare funcțională satisfăcătoare. Acestea sunt destinate protecției terenurilor agricole și infrastructurii locale, având o importanță deosebită în prevenirea eroziunii solului, reducerea efectelor vânturilor puternice și îmbunătățirea microclimatului regional.

2.2.3. Resurse minerale

Există posibilități minore de exploatare a nisipului, argilei sau pietrișului, folosite la construcții locale, necesitând însă reglementări stricte pentru conservarea mediului.

2.2.4. Resurse energetice

Nu sunt prezente rezerve fosile, însă poziționarea colinară și condițiile climatice pot favoriza proiecte de energie solară sau micro-eoliană.

2.3. Acoperirea și utilizarea terenurilor

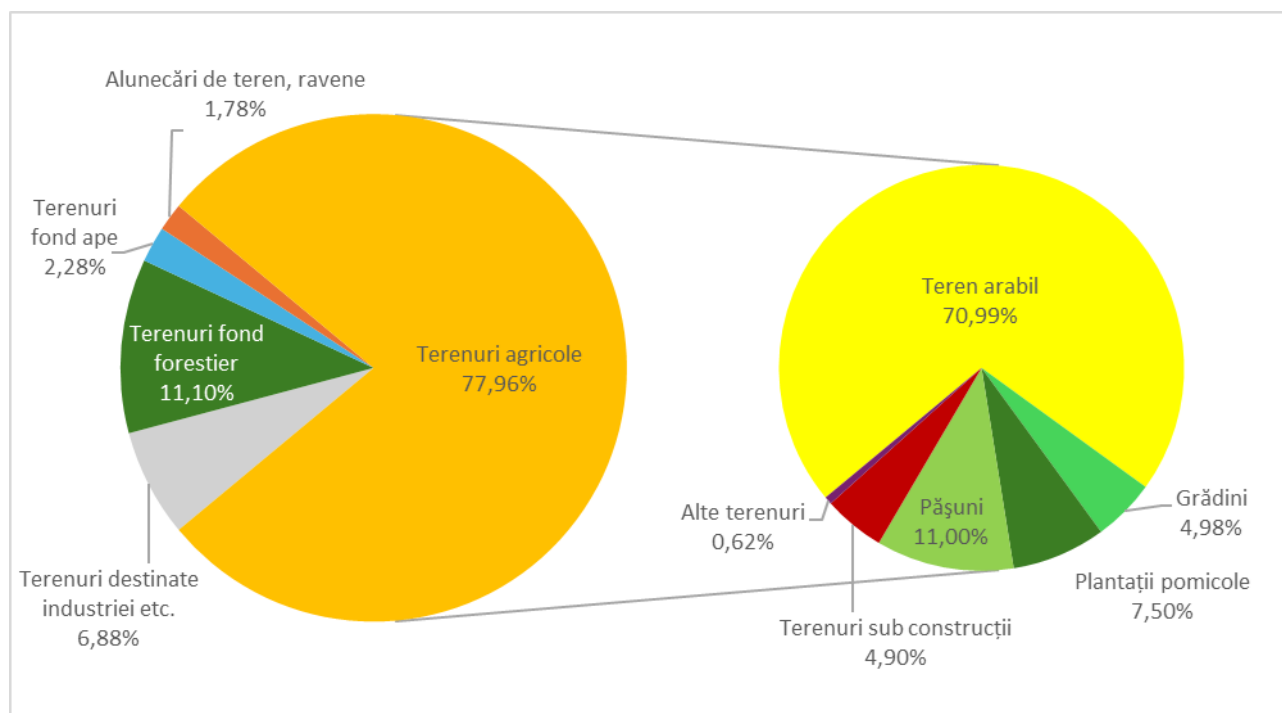
Terenurile agricole din sat ocupă 2418 ha, dintre care 1913 ha au fost expertizate pedologic în anul 2024. Eroziunea solului afectează 70,2% (1343 ha) din terenurile evaluate, 28,3% prezintă un grad moderat de eroziune, și 5% - puternic.

Utilizarea terenurilor în comuna Bolohan reflectă o structură rurală dominată de activitățile agricole, dar completată de resurse naturale și infrastructuri funcționale. Terenurile agricole reprezintă 77,96% din suprafața totală, confirmând caracterul agricol bine definit al localității. Cea mai mare parte a acestor terenuri este alocată terenurilor arabile (70,99%), ceea ce indică o orientare clară către cultura plantelor. Alte forme de utilizare agricolă sunt reprezentate de pășuni (11,00%), plantații pomicole (7,50%) și grădini (4,98%), ceea ce arată o structură agricolă mixtă, cu activități complementare ce susțin atât sectorul vegetal,

cât și cel zootehnic și hortic. Terenurile sub construcții (4,90%) sunt rezervate locuințelor, instituțiilor publice și altor structuri sociale, iar alte terenuri (0,62%) pot include spații temporar neproductive sau în tranziție funcțională.

Fondul forestier ocupă 11,10% din suprafața comunei și contribuie la stabilitatea ecologică, protejând solul și oferind o resursă regenerabilă importantă. De asemenea, terenurile din fondul apelor (2,28%) au un rol semnificativ în reglarea regimului hidric local și pot oferi oportunități suplimentare de irigare sau dezvoltare piscicolă.

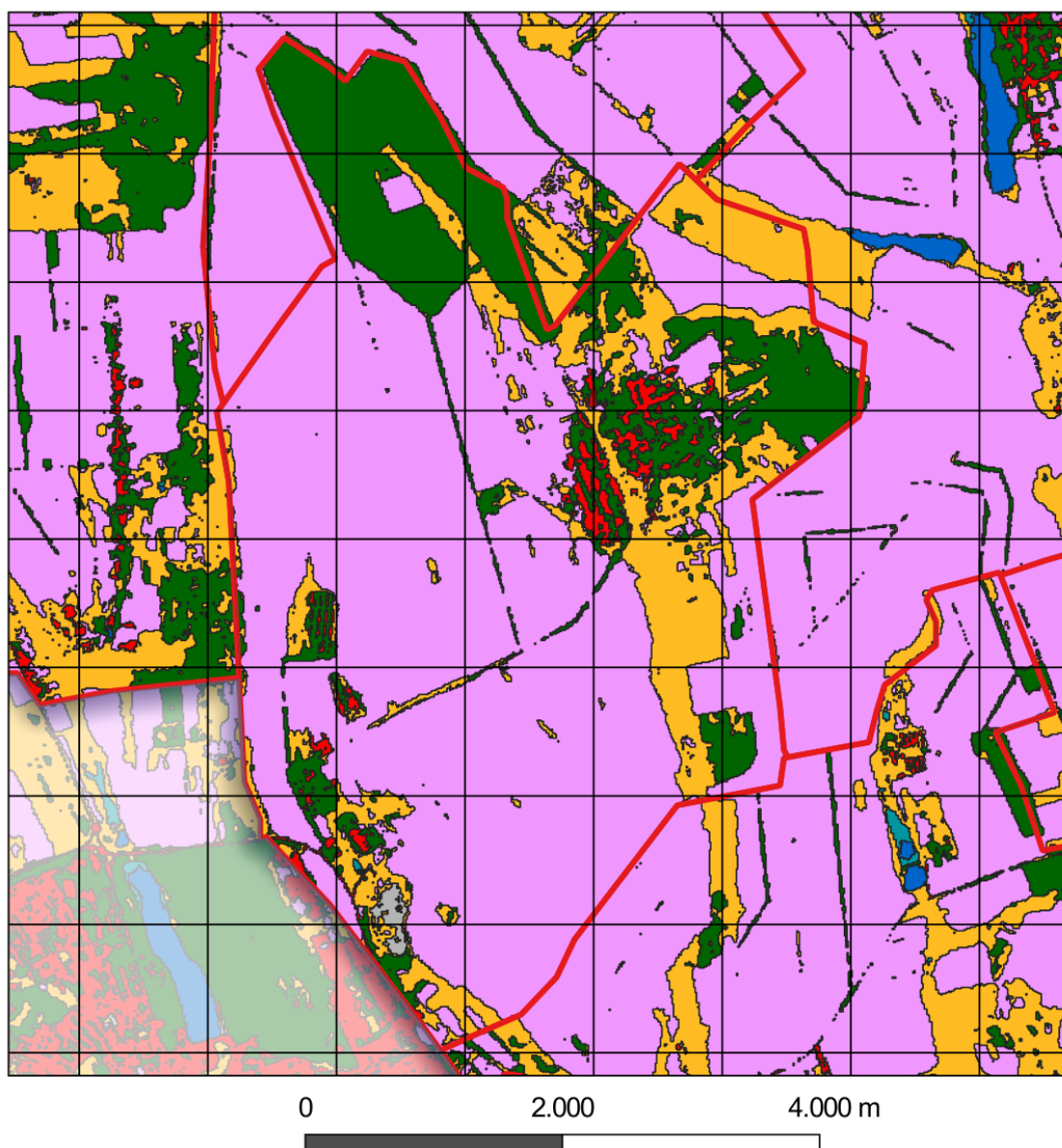
Ponderea categoriilor de utilizare a terenurilor

În ceea ce privește infrastructura economică, terenurile destinate industriei, transporturilor și altor obiective economice acoperă 6,88% din suprafață, semnalând prezența unor activități economice non-agricole și un potențial moderat de diversificare.

Alunecările de teren și ravenele, în proporție de 1,78%, marchează zone cu risc geomorfologic, care necesită monitorizare și măsuri de protecție împotriva degradării solului. Este de remarcat lipsa declarată a terenurilor pârloagă, fapt care poate indica o utilizare intensivă a resurselor agricole sau, alternativ, o posibilă subraportare a terenurilor temporar necultivate.

Acoperirea terenurilor - Comuna Bolohan

Categoriile de terenuri	
Terenuri agricole	Bazine acvatice permanente
Vegetație arboricolă	Terenuri construite
Pajiști	Teren gol/vegetație rară
	Zone umede îniebte

2.4. Populația, așezările și infrastructura

Populația. Potrivit datelor recensământului din 2014, populația localității Bolohan era de 1261 de locuitori, înregistrând o scădere față de recensământul din 2004, când numărul locuitorilor era de 1559 locuitori. Până în 2024, populația a continuat să scadă, ajungând la 959 de locuitori, reflectând tendințele demografice generale de depopulare și migrație din mediul rural. Migrația tinerilor către orașe sau străinătate produce un dezechilibru demografic și un deficit de forță de muncă.

Așezările. Satele din comună se disting prin gospodării individuale, cu arhitectură rurală tradițională. Infrastructura necesită modernizare pentru a susține nevoile economice și sociale actuale.

Infrastructura.

- **Drumuri:** O combinație de drumuri asfaltate, pietruite și de pământ, multe dintre acestea necesitând reparații și întreținere constantă.
- **Rețele de apă și canalizare:** Majoritatea gospodăriilor se bazează pe fântâni individuale. Lipsa canalizării centrale creează riscuri de poluare a solului și apei subterane.
- **Energie și telecomunicații:** Alimentarea cu energie electrică este stabilă, însă accesul la internet și telefonie mobilă poate fi limitat în unele zone.

2.5. Protecția mediului

2.5.1. Managementul deșeurilor

Sistemul de colectare și depozitare a deșeurilor este limitat, generând depozități necontrolate și poluare a mediului. Crearea unui sistem modern de gestionare a deșeurilor este vitală.

2.5.2. Biodiversitatea

Pădurile și vegetația spontană mențin o biodiversitate relativă, însă extinderea agriculturii intensive și tăierile sporadice reduc habitatul pentru speciile locale.

2.5.3. Perdelele Forestiere de Protecție (PFP)

Cele opt perdele forestiere analizate din perimetrul primăriei Bolohan, sunt caracterizate printr-o stare funcțională satisfăcătoare, fără semne de infestare, având un grad de uscure slab. Compoziția speciilor este dominată de nuc în șapte PFP, care ca structură, majoritatea au 1 rând și lățime de 2 m – 5 PFP, și 2 rânduri, 4 m lățime – 2 PFP. O singură perdea este mai largă (6 rânduri, 6 metri lățime) și include un amestec de stejar și paltin de câmp. Vârsta medie a arborilor din componența acestora variază, cele mai tinere având 20 și respectiv 30 de ani, iar majoritatea (6 PFP) având 40 de ani. Speciile arborescente din compoziție sunt reprezentate în proporție de 100% măceș în 7 PFP, și 75% coacăz negru și 25% măceș într-o PFP. Terenurile sunt amplasate pe versanți plan, unde solul este stabil, iar în zonele adiacente acestora se cultivă grâu.

Pentru cele 8 perdele forestiere de protecție sunt propuse următoarele lucrări:

- Elagaj, pe o suprafață de 9,25 ha: Această lucrare de îngrijire are ca scop îmbunătățirea structurii și sănătății perdelei forestiere, prin îndepărtarea ramurilor uscate, bolnave sau deteriorate. În acest mod, se previne răspândirea bolilor și se asigură o mai bună circulație a aerului în interiorul perdelei, contribuind astfel la creșterea rezistenței la vânt și la îmbunătățirea protecției solului.
- Tăieri de îngrijire în arborete tinere, pe o suprafață de 2,21 ha: Aceste lucrări vizează îmbunătățirea dezvoltării arboretului tânăr prin eliminarea vegetației concurente și a

- speciilor necontrolate. Astfel, se favorizează dezvoltarea arborilor valoroși, contribuind la formarea unui arboret sănătos și bine structurat.
- Rărituri, pe o suprafață de 2,21 ha: cu scopul de a reduce densitatea arborilor din arboret pentru a permite dezvoltarea uniformă și sănătoasă a acestora. Prin eliminarea unor arbori nevaloroși sau supraaglomerați, se îmbunătățește accesul la lumină și nutrienți, contribuind la creșterea calității și stabilității structurale a perdelei forestiere.
  - Tăieri de igienă, pe o suprafață de 2,56 ha: Aceste lucrări se concentrează pe îndepărtarea arborilor uscați, bolnavi, doborâți sau ruși de vânt și zăpadă, pentru a preveni răspândirea bolilor și pentru a menține sănătatea generală a ecosistemului forestier. În plus, tăierile de igienă ajută la îmbunătățirea structurii perdelei și la reducerea riscurilor de atacuri de dăunători.
  - Emondaj, pe o suprafață de 5,84 ha: Emondajul vizează îndepărtarea ramurilor uscate și deteriorate de pe trunchiurile copacilor, pentru a preveni răspândirea bolilor și a îmbunătăți circulația aerului în perdeaua forestieră. Această lucrare contribuie la formarea unei structuri sănătoase a arboretului, protejând în același timp solul și vegetația înconjurătoare.
  - Completări, pe o suprafață de 3,6 ha: Completările vizează plantarea de puieți noi în zonele unde densitatea arborilor este insuficientă, pentru a asigura o regenerare uniformă și o dezvoltare sănătoasă a pădurii. Aceste lucrări sunt esențiale pentru menținerea unei structuri consistente a perdelei forestiere și pentru a sprijini diversitatea speciilor din ecosistem. Plantările contribuie la stabilizarea solului și la îmbunătățirea biodiversității, sprijinind astfel echilibrul ecologic al pădurii pe termen lung.
  - Îngrijirea subarboretului, pe o suprafață de 1,24 ha: Îngrijirea subarboretului include activități de curățare a vegetației inferioare, precum tăierea sau îndepărtarea speciilor invazive și a plantelor necontrolate care pot afecta dezvoltarea arborilor tineri. Prin aceste măsuri se reduce concurența pentru resursele de apă și nutrienți și se favorizează o creștere optimă a arborilor. De asemenea, se îmbunătățește structura pădurii și se sprijină protecția faunei și florei locale.

Suprafața celor 8 PFP identificate reprezintă doar 0,52% din suprafața terenurilor cu destinație agricolă, mult sub ponderea optimă de 4% necesară pentru protecția solului. Pentru atingerea acestui prag, se recomandă extinderea suprafețelor prin împădurire cu peste 84 ha.

Această extindere a fondului forestier va stabiliza solul, va reduce efectele vânturilor puternice și va proteja culturile agricole, îmbunătățind microclimatul local și contribuind la protecția infrastructurii. Măsurile vor sprijini biodiversitatea și vor reduce riscurile de calamități naturale, având un impact pozitiv pe termen lung asupra ecosistemului și resurselor locale.

2.6. Hazarduri naturale

Eroziunea solului, secetele repetate și posibilitatea alunecărilor de teren sunt principalele riscuri. Practicile agricole durabile, reîmpădurirea și gestionarea apei sunt prioritare pentru reducerea vulnerabilității.

2.6.1. Eroziunea solului

La nivelul comunei Bolohan, se înregistrează o pierdere anuală de sol prin eroziune hidrică de circa 427 tone. Această valoare plasează comuna la un nivel mediu de afectare în comparație cu celelalte comune analizate, indicând o prezență semnificativă, dar moderată a proceselor erozionale. Eroziunea în Bolohan sugerează existența unor factori predispozanți, cum ar fi versanții cu pantă moderată și episoadele de ploi intense care generează scurgeri de apă, alături de practici agricole ce ar putea fi optimizate (de exemplu, terenuri arate fără benzi de protecție sau insuficiente elemente antierozionale pe pantă).

Rata medie a eroziunii este de circa 2,4 tone/ha/an, indicând un nivel de severitate relativ moderat al pierderilor de sol. Probabil o bună parte din suprafață este fie relativ plană, fie acoperită de vegetație protectoare, limitând astfel în mod natural eroziunea. Cu toate acestea, sectoarele cu pantă sau cu sol neacoperit pot suferi în continuare degradare, iar în timp pierderea chiar și moderată de sol poate diminua fertilitatea terenurilor agricole. Consecințele acestor pierderi de sol, deși nu imediate și catastrofale, se pot manifesta treptat prin scăderea fertilității solului și diminuarea randamentelor agricole. Pentru a proteja pe termen lung calitatea terenurilor agricole, se impune adoptarea unor măsuri de conservare a solului. Printre acțiunile recomandate se numără: aratul și semănatul pe curba de nivel pentru a reduce viteza de scurgere a apei, utilizarea de culturi cover crop care să protejeze solul între recolte, crearea de terase sau benzi înierbate pe pante și plantarea de perdele forestiere în zonele critice. Aceste măsuri vor contribui la diminuarea eroziunii și la menținerea productivității agricole în comuna Bolohan.

Eroziunea solului - Comuna Bolohan

0 2.000 4.000 m

3. OPORTUNITĂȚI ȘI CONSTRÂNGERI

3.1. Oportunități de dezvoltare

1. **Agricultură performantă.** Solurile fertile și condițiile climatice pot fi fructificate prin tehnologii moderne, cooperative și diversificare a culturilor.
2. **Turism rural și ecologic.** Peisajele colinare și tradițiile locale oferă perspective pentru pensiuni rurale, trasee turistice, evenimente culturale și gastronomice.
3. **Energie regenerabilă.** Proiecte de energie solară sau micro-eoliană pot asigura venituri suplimentare și independență energetică parțială.
4. **Acces la finanțări.** Programele europene și naționale pot susține modernizarea infrastructurii, agriculturii și ecoturismului.

3.2. Constrângeri de dezvoltare

1. **Migrație și îmbătrânirea populației.** Lipsa forței de muncă tinere și calificate afectează inovarea și dezvoltarea economică.
2. **Infrastructură precară.** Drumurile, rețelele de apă-canal și sistemul de gestionare a deșeurilor rămân subdezvoltate.
3. **Resurse financiare locale limitate.** Bugetul primăriei nu poate susține toate proiectele, fiind nevoie de cofinanțări și parteneriate.
4. **Practicile agricole necorespunzătoare.** Monocultura și excesul de chimicale pot reduce în timp productivitatea solului și calitatea apei.

3.3. Constrângeri de dezvoltare

3.3.1. Scenariul 1: Dezvoltare agricolă intensivă

Obiective:

- Creșterea randamentului prin mecanizare, irigații, soiuri performante;
- Asocierea fermierilor în cooperative pentru economii de scară și acces la piețe;
- Crearea unor depozite și centre de procesare a producției agricole (cereale, legume, fructe).

Riscuri:

- Presiune mare asupra solului și apei, cu potențial de degradare a mediului;
- Necesită investiții inițiale ridicate și adaptare la fluctuațiile pieței agricole.

3.3.2. Scenariul 2: Dezvoltare ecologică și turistică

Obiective:

- Practici agricole ecologice (rotația culturilor, compost, fertilizare organică), menținând calitatea solului și apei;
- Dezvoltarea turismului rural: pensiuni, trasee tematice, evenimente culturale, promovând patrimoniul local;

- Reîmpădurirea zonelor marginale pentru a conserva biodiversitatea și proteja solul.

Riscuri:

- Infrastructură turistică și promovare insuficientă;
- Proces mai lent de adaptare a fermierilor la standardele agriculturii ecologice.

3.3.3. Scenariul 3: Dezvoltare mixtă (agricultură sustenabilă + infrastructură modernă)

Obiective:

- Modernizarea drumurilor, extinderea rețelei de apă și canalizare, implementarea unui sistem integrat de gestionare a deșeurilor;
- Adoptarea practicilor agricole durabile (rotația culturilor, combaterea integrată a dăunătorilor, protecția surselor de apă) pentru a menține productivitatea solului;
- Crearea unor facilități de procesare și inițiative turistice moderate, diversificând economia locală.

Riscuri:

- Necesită cooperare îndelungată între autorități, fermieri, investitori și ONG-uri;
- Costuri inițiale semnificative, cu rezultate observabile pe termen mediu-lung.

4. OPȚIUNI DE DEZVOLTARE

4.1. Pretabilitatea unor culturi agricole și scheme de rotație a culturilor

În urma evaluării multicriteriale a terenurilor agricole din cele 32 de comune studiate (situate în raioanele Orhei, Rezina și Șoldănești), s-au identificat diferențe semnificative în potrivirea diferitelor culturi și folosințe ale terenului. Per ansamblu, **cerealele de toamnă** (în special grâul și orzul) prezintă cea mai mare pretabilitate, având cele mai extinse suprafețe de teren clasificate drept potrivite sau foarte potrivite pentru aceste culturi. **Culturile prășitoare de primăvară** precum porumbul și floarea-soarelui au, dimpotrivă, o extindere mult mai redusă a terenurilor cu favorabilitate ridicată, fiind în general limitate de factori climatici și edafici. Conform studiilor în domeniu, **principalii factori limitativi** ai productivității agricole în această regiune sunt deficitul de precipitații în perioada de vegetație, regimul termic, panta terenului și proprietățile solului (porozitate, conținut de humus, textură etc.). Aceste constrângeri explică de ce **speciile sensibile la secetă sau la îngheț** (de exemplu, vița-de-vie, piersicul) au un indice de pretabilitate foarte scăzut în majoritatea comunelor, în timp ce **plantele mai rezistente** (grâul, orzul, lucerna) reușesc să valorifice mai bine condițiile locale. Totodată, pe terenurile cu pantă accentuată sau soluri slab dezvoltate, **utilizările permanente** (pășuni și fânețe) reprezintă opțiunea optimă, aceste suprafețe fiind mai potrivite pentru pajiști naturale decât pentru culturi intensive. În continuare este prezentată analiza detaliată pentru fiecare comună, evidențiind culturile cu pretabilitate ridicată, zonele propice și recomandările privind culturile ce ar trebui evitate.

În comuna Bolohan, potențialul agricol indică cele mai favorabile condiții pentru **grâu** (~52,1% din suprafață potrivită), urmat de **lucernă** (~45,2%). De asemenea, se remarcă posibilitatea cultivării în condiții medii a **orzului** pe anumite terenuri mai bune. Terenurile cu

pante moderate din comună ar trebui menținute ca **pășuni** (aprox. 5,7% din suprafață are preabilitate ridicată pentru pajiști permanente). În schimb, **vița-de-vie, piersicul, cartoful și floarea-soarelui** prezintă valori foarte scăzute ale indicelui de preabilitate și **nu sunt recomandate** pentru extindere în Bolohan.

Schema de rotație recomandată (4-5 ani)

1. Anul I – Grâu de toamnă: cultură de bază, bine adaptată condițiilor locale.
2. Anul II – Orz de toamnă: alternanță cerealiară pentru diversificare.
3. Anul III – Floarea-soarelui (unde este potrivit): cultură tehnică ce rupe ciclul cerealiar.
4. Anii IV–V – Lucernă: leguminoasă perenă ce refertilizează solul și oferă furaje de calitate.

Proporții și categorii de utilizare a terenului

- Culturi principale: grâu, orz, lucernă (în proporții variabile, adaptate analizei de preabilitate).
- Culturi secundare: soia, mazăre sau alte leguminoase pe suprafețe mici.
- Pajiști permanente: pe terenurile marginale, în special în pantă.
- Livezi/pomi: doar pe microzone favorabile (prun, cireș), dacă sunt identificate.

Principii agronomice moderne aplicate

Rotația include diversificarea culturilor, alternanța cerealelor cu leguminoase și plante tehnice, evitarea monoculturii și utilizarea pajiștilor pe terenurile sensibile. Lucerna are rol ameliorator, fixând azotul și refăcând fertilitatea solului.

Culturi nerecomandate

Se vor evita culturile cu preabilitate foarte scăzută, precum vița-de-vie, piersicul, cartoful sau porumbul extensiv, deoarece nu oferă randamente stabile și sunt vulnerabile la condițiile pedoclimatice locale.

4.2. Măsuri propuse, rezultate preconizate, indicatori de monitorizare și evaluare, instituții responsabile, surse de finanțare

Progresul general privind realizarea obiectivelor **Planului Local de Acțiuni Comuna Bolohan, Raionul Orhei** va fi apreciat în baza următorilor indicatori:

Acțiuni	Indicator de progres	Ținta ce urmează a fi atinsă în anul 2030	Cost estimativ	Surse de finanțare
1.1. Extinderea suprafeței pădurilor	Suprafață împădurită (ha)	+94 ha	30.000 – 50.000 lei/ha	Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027

1.2. Extinderea suprafeței fâșiilor forestiere de protecție	<ul style="list-style-type: none"> Suprafață fâșii forestiere (ha) 	+84 ha	~63.300 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.3. Plantarea și/sau conservarea vegetației riverane	<ul style="list-style-type: none"> Suprafață restaurată (ha) 	35 ha	4.500-16.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.4. Promovarea culturilor energetice și utilizarea resurselor de biomasă forestieră reziduală	<ul style="list-style-type: none"> Cantitate biomasă utilizată (tone) Creșterea ponderii energiei regenerabile în consumul final de energie 	27 ha	Dezvoltarea culturilor energetice: 20.000 - 25.000 lei pe hectar în primul an Colectarea și procesarea biomasei forestiere: 200 și 350 lei pe tonă.	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR). Planul Național „Construim Moldova Europeană”, Programul de Cooperare Transfrontalieră România-Moldova
1.5. Reconstrucția ecologică a pădurilor afectate de uscare și alți factori vătămători sau necorespunzătoare sub raport structural-funcțional	<ul style="list-style-type: none"> Suprafață reconstruită (ha) 	134 ha	1.500 - 2.000 lei pe hectar	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.6. Reabilitarea fâșiilor forestiere de protecție a terenurilor agricole	<ul style="list-style-type: none"> Suprafață reconstruită (ha) 	12 ha	22 000 – 35 000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027; Proiectul GEF8 (FAO) perioada 2026-2030. Proiectul de Reziliență Rurală (PRR) – UCIP IFAD Proiectul „Dezvoltarea Sectorului Forestier Comunal în Moldova” – Fondul BioCarbon
1.7. Protecția pădurilor prin combaterea adecvată a dăunătorilor	<ul style="list-style-type: none"> Rapoarte anuale Număr de intervenții 	268,47 ha	Tratamente chimice: 1.000 la 5.000 lei/ha. Tratamente	<ul style="list-style-type: none"> Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni

și bolilor (metode biologice de combatere etc.) și a pășunatului în păduri			biologice: 1.500 și 3.000 lei/ha. Tratamente mecanice: 3.000–4.000 lei/ha.	pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027
1.8. Monitorizarea stării de sănătate a pădurilor și a solurilor forestiere	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rapoarte anuale ▪ Numărul de studii efectuate ▪ Procentul de păduri monitorizate anual. ▪ Numărul de probe de sol și vegetație analizate 	268,47 ha	2.000 lei/ha anual	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul de granturi post-investiționale destinate managementului durabil al terenurilor este parte integrantă a Proiectului Agricultură Competitivă (MAC-P). <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
1.9. Prevenirea și limitarea incendiilor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Studii de caz ▪ Suprafața pădurilor protejată împotriva incendiilor (ha) 	268,47 ha	4.650 lei și 13.900 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 <p>Proiectul „EU4 Moldova Rezilientă – Stat Sigur, Comunități Puternice”</p>
1.10. Îmbunătățirea sistemului de monitorizare și observare a acțiunii factorilor biotici și abiotici destabilizatori	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Număr de sisteme implementate ▪ Procentajul de păduri monitorizate 	268,47 ha	13.500 lei pe an	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. <p>Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027</p>
2.1 Aplicarea măsurilor hidrotehnice și fito-ameliorative pe terenurile agricole afectate de ravene	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor afectate de ravene pe care s-au aplicat măsuri hidrotehnice și fito-ameliorative (ha) 	13 ha	165–310 mii lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Proiectul "Îmbunătățirea capacităților pentru transformarea zonei rurale" (TRTP) ▪ Proiectul Băncii Mondiale "Agricultură Competitivă în Moldova" (MACP) <p>Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)</p>
2.2 Extinderea terenurilor irigate	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor irigate (ha) 	+38 ha	60.000 - 180.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) <p>Granturi oferite de UCIP IFAD</p>

<p>2.3 Implementare a culturilor agricole cu un consum redus de apă</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața cultivată cu culturi agricole cu consum redus de apă (ha) ▪ Reducerea consumului de apă pentru irigare (%) ▪ Numărul de ferme adoptând tehnici de irigare eficiente și culturi rezistente la secetă ▪ Eficiența utilizării apei în agricultura respectivă (litri de apă pe kilogram de produs) 	<p>660 ha</p>	<p>71.000 - 123.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Agenția pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME). Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM). ▪ Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA). ▪ Programul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” finanțat de Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD). ▪ Proiecte internaționale și parteneriate Proiectul „Sprijin de urgență pentru producătorii agricoli în contextul crizei socio-economice și energetice” FAO și a Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
<p>2.4 Reducerea suprafeței de terenuri degradate</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenirea și combatere a eroziunii solului, ha 	<p>-134 ha</p>	<p>10.000 - 20.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, Fonduri externe, Organizații internaționale și agenții de dezvoltare, Fonduri private și investiții. ▪ Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025. ▪ Programul Național de Extindere și Reabilitare a Pădurilor (PNERP) pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pentru perioada 2023-2027 Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD)
<p>2.5 Reducerea suprafeței terenurilor puternic erodate</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenirea și combatere a eroziunii solului, ha 	<p>-14 ha</p>	<p>64,2 mii lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Proiectul Băncii Mondiale "Agricultura Competitivă în Moldova" (MACP). ▪ Subvenții pentru lucrările de îmbunătățiri funciare și protecția solului de la AIPA. Programul de îmbunătățiri funciare 2021-2025
<p>2.6 Conversia terenurilor arabile de pe pante (cu un anumit grad de degradare) în păduri</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numărul de hectare de terenuri arabile de pe pante care au fost convertite în păduri 	<p>9 ha</p>	<p>9.500 – 13.500 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat și local; ▪ AIPA, Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor. FEN, Fonduri externe

<p>2.7 Creșterea cantității de reziduuri vegetale pe suprafața solului care îmbunătățește agregarea și astfel reduce tendința de formare a crustei, lucrările minime ale solului și sistemul fără lucrări.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea cantității de reziduuri vegetale aplicate pe sol pentru a îmbunătăți agregarea solului. ▪ Reducerea formării crustei pe sol. 	<p>188 ha</p>	<p>7.000 - 11.500 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, buget local, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT) <p>Programul de granturi pentru facilitarea accesului la piețele de desfacere pentru agricultori</p>
<p>2.8 Măsurile de management pentru reducerea pierderilor de carbon din sol</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea emisiilor de CO₂ ▪ Creșterea conținutului de materie organică ▪ Îmbunătățirea biodiversității solului 	<p>38 ha</p>	<p>33.000 - 70.000 lei/an</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat și fonduri internaționale ▪ Programul de Finanțare a Economiei Verzi (GEFF) al Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) <p>Programul AgreeenaCarbon</p>
<p>2.9 Măsurile de management pentru ameliorarea terenurilor săratate</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Recuperarea și îmbunătățirea capacității solului afectat de sare, ha 	<p>57 ha</p>	<p>12.000 - 23.500 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT), (UCIMPA) <p>Subvenții pentru Lucrări de Îmbunătățiri Funciare și Protecția Solului, și Programul de Subvenționare a Investițiilor în Tehnica și Echipamentele Agricole (AIPA)</p>
<p>2.10 Măsurile de management pentru prevenirea degradării prin destructurare și crustificare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața totală de teren agricol protejată împotriva eroziunii, ha 	<p>19 ha</p>	<p>35.000 – 55.500 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Programul de Granturi pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) <p>Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)</p>
<p>2.11 Măsurile pentru prevenirea degradării solului prin compactare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor afectate de compactare, ha 	<p>9 ha</p>	<p>1.250 - 3.300 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Buget de stat, fonduri externe, parteneriate public-private. ▪ Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA), subvenții și Programul de granturi post-investiționale "Managementul Durabil al Terenurilor" (MDT). <p>Proiectul "Agricultura Competitivă în Moldova" (MAC-P)</p>
<p>2.12 Măsurile de management pentru prevenirea și combaterea</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața terenurilor erodate reabilitate, ha 	<p>942 ha</p>	<p>15.000 – 25.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, Surse externe. ▪ Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) ▪ Proiectul „Consolidarea rezilienței

poluării solului				comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.13 Măsurile de management pentru prevenirea și combaterea pierderii de nutrienți în sol	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor protejate de eroziune și degradare a solului, ha 	942 ha	3.000 - 5.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Proiectul „Suport pentru implementarea Acordului de Asociere” (EU4Environment) Proiectul „Consolidarea rezilienței comunităților vulnerabile la schimbările climatice” (PNUD) Proiectul „Reducerea Degradării Solurilor și Managementul Durabil al Pajiștilor” (FAO, PNUD, Ministerul Agriculturii)
2.14 Amendarea solurilor acide și alcaline	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor ameliorate, ha 	4 ha	1.300 - 3.200 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. Subvențiile AIPA (Agenția pentru Intervenții și Plăți în Agricultură) Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) Fondul Ecologic Național EU Neighbourhood Instrument
2.15 Proiectarea și executarea amenajărilor antierozionale pentru anii 2025-2030	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața de teren protejată, ha 	38 ha	70.500-161.500 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, Surse externe. MAC-P (Managementul Agriculturii și Conservarea Solului) - Banca Mondială și PNUD Programul Interreg NEXT România-Republica Moldova 2021-2027 – UE
2.16 Modificarea categoriei de folosință a terenurilor	<ul style="list-style-type: none"> Conduc la modificarea albedoului la nivel local și eliminarea unor gaze cu efect de seră 	19 ha	21.000 - 60.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale "Managementul durabil al terenurilor", AIPA
2.17 Reabilitarea terenurilor degradate antropice (exploatare minieră, depuneri de reziduuri, poluate cu hidrocarburi, metale grele etc) și împădurire	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața de teren reabilitată, ha 	4 ha	17.000 - 40.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)
2.18 Amenajarea pajiștilor	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața pajiștilor amenajate, ha 	207 ha	5.000 - 12.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (MDT)

3.1 Stimularea financiară privind procesul de consolidare a terenurilor mici, parcelate	<ul style="list-style-type: none"> Suprafața terenurilor consolidate, ha 	19 ha	6.000–15.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare, ameliorare și protecție a solului. Proiectului „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) <p>Stimularea consolidării terenurilor agricole, AIPA</p>
3.2 Promovarea bunelor practici agricole pentru prevenirea și combaterea degradării solului și a pierderilor de nutrienți	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de fermieri care implementează tehnologii și practici durabile de gestionare a terenurilor Suprafața de teren agricol gestionată prin practici de management durabil 	942 ha	78.000 - 235.000 lei per fermier	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Proiectul Agricultura Competitivă (MAC-P). Programele Agenției pentru Dezvoltarea și Modernizarea Agriculturii (ADMA): Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți; Proiectul privind vânzarea-cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile; Proiectul privind transformarea digitală în agricultură; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) <p>Proiecte ale Rețelei Naționale de Dezvoltare Rurală LEADER: Ecosistem LEADER din Republica Moldova mai sustenabil; Asociațiile GAL pentru reziliență și securitate</p>
3.3 Implementarea măsurilor de management durabil al resurselor de sol	<ul style="list-style-type: none"> Numărul de hectare unde s-au aplicat măsuri anti-eroziune, ha 	942 ha	97.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Programul de granturi post-investiționale pentru Managementul Durabil al Terenurilor (MDT) <p>Proiectul Băncii Mondiale „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)</p>
3.4 Practicarea asolamentului și rotației culturilor	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea producțiilor agricole; Conservarea biodiversității; Reducerea presiunii bolilor, buruienilor și dăunătorilor 	754 ha	15.000-40.000 lei/ha/an	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. AIPA: Programul de granturi pentru îmbunătățirea productivității terenurilor prin management durabil al terenurilor și subvenții <p>ADMA: Programul de Asistență pentru Fermierii Neprivilegiați 2KR și PAC; Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME); Programul de Dezvoltare a Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM)</p>
3.5 Executarea lucrărilor de afânare a solului pe verticală fără întoarcerea brazdei	<ul style="list-style-type: none"> Creșterea conținutului de materie organică din sol; Sechestrarea carbonului; Intensificarea activității biologice a solului; Creșterea fertilității solului 	132 ha	1.350 - 2.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> Bugetul de stat, fonduri externe. Subvenții pentru lucrări de îmbunătățiri funciare (AIPA) Proiectul Modernizarea Tehnicii și Echipamentului Agricol (MAME) Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți <p>Proiectul privind vânzarea – cumpărarea în rate a echipamentelor pentru producerea energiei regenerabile</p>

3.6 Atenuarea fenomenului de tasare / compactare prin reducerea numărului de treceri și executarea lucrărilor la umiditatea optimă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea conținutului de materie organică din sol; ▪ Sechestrarea carbonului; ▪ Intensificare a activității biologice și fertilității solului 	4 ha	17.000 – 28.600 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe. ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor ▪ Subvenții pentru proiecte de prelucrare a solului (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.7 Terasarea terenurilor în pantă pentru reținerea apei pe versanți	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea umidității solului, a altor proprietăți fizico-chimice ale acestuia 	38 ha	20.000 - 30.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor ▪ Subvenții pentru îmbunătățiri funciare Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.8 Înființarea culturilor anuale de acoperire (culturi verzi)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea degradării sub impact al condițiilor climatice; ▪ Creșterea cantității de materie organică acumulată în sol 	754 ha	3.250 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.9 Implementarea semănatului dublu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea volumului de apă curgătoare pe suprafața terenului 	19 ha	24.000 – 43.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Programul de granturi pentru managementul durabil al terenurilor (AIPA) Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P)
3.10 Extinderea sistemului de agricultură conservativă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Perturbarea minimă a solului 	94 ha	3.600 - 6.700 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul de granturi privind îmbunătățirea productivității terenurilor printr-un management durabil al terenurilor (MAC-P) ▪ Proiectul privind Asigurarea Fermierilor cu Fertilizanți Programul vânzări în rate 2KR în agricultura performantă irigată
3.11 Implementarea măsurilor privind managementul integrat al resurselor de apă	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața de teren agricol irigat (hectare). ▪ Procentajul populației cu acces la apă potabilă sigură și de calitate. 	94 ha	43.000 - 89.000 lei (pentru implementare inițială + operare pe un an)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Proiectul „Agricultura Competitivă în Moldova” (MAC-P) Proiectul „Securitatea Aprovizionării cu Apă și Sanitație în Moldova” este finanțat de AID și ADA.

<p>3.12 Alegerea unei tehnologii optime de irigare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de apă; ▪ Creșterea randamentul ui de utilizare a apei de irigat ▪ Suprafața de teren irigată (hectare) 	<p>94 ha</p>	<p>pentru irigare prin picurare (pentru primul an): 9.500 – 18.000 lei/ha pentru irigare prin aspersiune (pentru primul an): 7.500 – 15.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe, parteneriat public-privat ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD ▪ Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA) <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”</p>
<p>3.13 Măsuri de atenuare a eroziunii hidrice</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reducerea pierderilor de sol prin eroziune de suprafața 	<p>94 ha</p>	<p>23.000 - 44.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Proiectului Agricultura Competitivă (MAC-P) ▪ Subvenții pentru proiectele investiționale de îmbunătățire a calității solurilor <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)</p>
<p>3.14 Măsuri de atenuare pentru îmbunătățirea conectivității laterale și a capacității de retenție a apei în zona inundabilă</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Prevenirea inundațiilor prin preluarea undelor de viitura în luncile refăcute; ▪ Creșterea biodiversității; îmbunătățirea microclimatului 	<p>94 ha</p>	<p>2.050.000 – 4.100.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) <p>Programului „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale” (TRTP)</p>
<p>3.15 Construcția unor acumulări de compensare</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Creșterea volumului de apă ce poate fi utilizat pentru combaterea deșertificării 	<p>57 ha</p>	<p>28.000 - 45.000 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) ▪ Granturi oferite de UCIP IFAD <p>Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”</p>
<p>3.16 Crearea de noi zone umede</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Îmbunătățirea microclimatului; ▪ Biodiversitate a; ▪ Protecția împotriva inundațiilor 	<p>57 ha</p>	<p>60.000 – 130.000 lei/ha anual</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD)

				Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)”
3.17 Crearea de zone tampon în lungul râurilor/canal elor	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reținerea particulelor de sol,; ▪ Evitarea eutrofizării, ▪ Producere de biomasa 	2 ha	55.000 lei/ha	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Proiectul „Îmbunătățirea Capacităților pentru Transformarea Zonei Rurale (TRTP)” ▪ Proiectul „Deșeuri Solide în Republica Moldova” ▪ Proiectul UNEP/GEF: Cadrul global pentru biodiversitate <p>Proiectul UNEP/GEF: Cadrul de implementare a biosecurității pentru managementul resurselor biologice în Moldova</p>
3.18 Reabilitarea sistemelor de irigare existente și introducerea unor noi sisteme irigaționale	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Suprafața totală irigată anual 	57 ha	<p>pentru sistem de irigație prin picurare: 33.000 lei/ha</p> <p>pentru sistem de irigație prin aspersie: 51.500 lei/ha</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bugetul de stat, fonduri externe ▪ Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) ▪ Reabilitarea infrastructurii hidrotehnice pentru atenuarea vulnerabilității la fenomenele extreme determinate de schimbările climatice în Republica Moldova (PNUD) ▪ Programul Dezvoltării Sistemului de Irigare la Scară Mică (PDSISM) Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (AIPA)

5. COMUNICARE ȘI SENSIBILIZARE

5.1. Obiectivele strategiei de comunicare

Strategia de comunicare are drept scop sprijinirea implementării eficiente a Planurilor Locale de Acțiuni (PLA), asigurarea transparenței procesului decizional și consolidarea implicării comunității în atingerea obiectivelor de neutralitate a degradării solurilor. Comunicarea eficientă este esențială pentru transformarea unui document strategic într-un proces viu, participativ și adaptabil, în care toți actorii – autorități publice locale, cetățeni, ONG-uri și parteneri – au un rol clar definit.

Obiectivele principale ale strategiei sunt:

- Creșterea gradului de informare a populației asupra conținutului și importanței PLA;
- Promovarea beneficiilor ecologice, economice și sociale ale măsurilor propuse în plan;
- Stimularea implicării active a cetățenilor, consilierilor locali, agenților economici și instituțiilor;

- Susținerea procesului de aprobare, finanțare și implementare printr-o imagine publică clară, coerentă și pozitivă;
- Prevenirea dezinformării și asigurarea unei înțelegeri corecte a obiectivelor și măsurilor incluse în plan.

5.2. Mesaje-cheie

Pentru a asigura coerența comunicării și ancorarea acesteia în realitățile locale, au fost formulate mesaje-cheie care reflectă valorile, prioritățile și viziunea Planului Local de Acțiuni (PLA). Acestea au rolul de a mobiliza comunitatea, de a consolida parteneriatele și de a oferi direcții clare pentru un discurs public orientat spre acțiune.

„Așa cum spune și un gospodar înțelept: Nu poți păstra ogoarele pline de râpi și alunecări – trebuie să acționezi pentru a le îmbunătăți ” - evidențiază nevoia urgentă de intervenție asupra terenurilor degradate și importanța acțiunii directe pentru conservarea productivității agricole.

„Trebuie să colectăm apa de ploaie – fiecare strop contează în fața secetei” - accentuează importanța valorificării resurselor naturale, în special în contextul precipitațiilor neregulate și a presiunii asupra surselor de apă.

„Apa va fi – dar nu cum vrem: ploi abundente, neregulate, cu efecte imprevizibile” - transmite riscul asociat schimbărilor climatice și subliniază necesitatea unor măsuri de adaptare, precum vegetație de protecție, irigații eficiente și gestionarea apelor pluviale.

„Planul Local de Acțiuni – un instrument real pentru dezvoltare durabilă” - subliniază caracterul aplicabil, concret și strategic al documentului;

„Împădurim, protejăm, dezvoltăm – împreună!” - încurajează participarea cetățenilor și actorilor locali în implementarea măsurilor de mediu;

„Agricultură modernă, mediu protejat” - pune accent pe echilibrul dintre productivitate și sustenabilitate;

„Comunitate unită, viitor prosper” - transmite ideea de solidaritate locală și implicare comună în dezvoltare;

„Comuna noastră devine mai verde, mai sigură și mai pregătită pentru viitor” - oferă o imagine pozitivă, orientată spre reziliență și adaptare climatică;

„Terenurile degradate trebuie să dispară din cadastru” - exprimă ferm angajamentul pentru reabilitarea terenurilor afectate de eroziune și pentru utilizarea eficientă a fiecărei suprafețe;

„Fiecare idee contează. Fiecare voce schimbă ceva.” - subliniază importanța dialogului deschis și a consultării permanente;

„Cu planul aprobat, atragem fonduri și construim viitorul comunei” - leagă direct strategia locală de oportunitățile de finanțare și dezvoltare concretă;

„Mai multă pădure, mai puțină secetă. Mai multă grijă, mai multă viață.” - transmite clar beneficiile ecologice ale împăduririi și conservării resurselor;

„Schimbările climatice nu sunt viitorul – sunt prezentul cu care trăim astăzi” - atrage atenția asupra urgenței intervenției și necesității unei acțiuni locale rapide și coordonate.

„Comunitatea recunoaște clar nevoile prioritare – apă și canalizare, servicii de sănătate și drumuri.” – subliniază importanța concentrării resurselor pe infrastructura de bază, pentru îmbunătățirea calității vieții și prevenirea degradării continue a condițiilor de trai.

„Agricultura este afectată de lipsa irigațiilor și condiții climatice extreme – necesită sprijin tehnic și financiar.” – atrage atenția asupra vulnerabilității sectorului agricol și a urgenței implementării unor soluții de adaptare, pentru menținerea producției și securității alimentare.

„Problemele de mediu sunt urgente – gestionarea deșeurilor și reîmpădurirea sunt susținute de majoritatea.” – transmite necesitatea unor acțiuni imediate și coordonate pentru protejarea resurselor naturale și reducerea impactului asupra sănătății comunității.

„Turismul poate aduce beneficii economice – două treimi dintre cetățeni cred în acest potențial.” – evidențiază oportunitatea dezvoltării unor proiecte turistice care valorifică resursele culturale și naturale, generând venituri și locuri de muncă.

„Comunitatea este pregătită să se implice – peste 3/4 dintre locuitori vor să participe activ la consultări și proiecte.” – subliniază potențialul ridicat de mobilizare civică și importanța menținerii unui dialog constant cu cetățenii pentru succesul proiectelor.

„Deschidere majoră spre energie verde – peste 90% ar accesa programe pentru surse regenerabile.” – accentuează oportunitatea implementării de proiecte sustenabile pe energie regenerabilă, cu impact pe termen lung asupra costurilor și mediului.

5.3. Public-țintă

Strategia de comunicare se adresează unor categorii diverse de public, fiecare cu rol specific în procesul de elaborare, aprobare și implementare:

Autoritățile publice locale – primari, consilieri, funcționari publici: vizați în mod direct pentru asumarea și promovarea planului;

Cetățenii – locuitori ai comunei, în special tinerii și gospodarii interesați de conservarea terenurilor și a apei;

Fermierii și agenții economici – ca beneficiari direcți ai măsurilor privind irigarea, solul și reîmpădurirea;

ONG-uri și lideri comunitari – parteneri în implementarea activităților voluntare, de educație și conștientizare;

Instituții de învățământ și cadre didactice – esențiale pentru transmiterea valorilor legate de protecția mediului către generațiile tinere;

Finanțatori și donatori potențiali – cărora li se comunică caracterul strategic, realist și participativ al planului.

5.4. Canale de comunicare

Pentru a ajunge eficient la toate categoriile de public-țintă și a asigura implicarea comunității, au fost folosite canale de comunicare adaptate specificului local, punând accent pe accesibilitate, transparență și dialog direct:

- **Comunicare telefonică** – pentru contact rapid și eficient cu reprezentanții autorităților locale și alți actori relevanți;
- **E-mail și corespondență electronică** – pentru transmiterea documentelor, invitațiilor și agendelor;
- **Participare la ședințe de lucru și consultări publice** – esențiale în ambele runde de consultări:
  - **Prima rundă (martie-aprilie 2025)** – axată pe prezentarea obiectivelor PLA, identificarea problemelor prioritare și colectarea propunerilor. Reprezentanții echipei de elaborare a PLA au elaborat și aplicat un chestionar adresat comunității, pe baza căruia au fost obținute date relevante în cadrul zonei de studiu: distribuția respondenților (64% administrație publică, restul fermieri, antreprenori etc.), vechimea în comunitate (peste 80% locuiesc de mai mult de 10 ani), principalele probleme identificate (lipsa locurilor de muncă și drumurile proaste – 58,2% fiecare; apă/canalizare – 46,2%), priorități investiționale (apă/canalizare – 39,1%, sănătate – 36,8%, drumuri – 18,4%), dificultăți în agricultură (lipsa irigației, secetă, costuri ridicate), probleme de mediu (deșeuri necorespunzătoare – 66,7%, eroziune sol – 44%, poluare apă – 44%) și priorități (reîmpădurire – 76%). Totodată, s-au înregistrat opinii privind turismul (64,4% cred în potențial), implicarea comunitară (76,7% doresc să se implice mai mult) și deschiderea față de energia regenerabilă (91,5%). Discuțiile au avut loc direct în sala de ședințe a primăriei, cu participarea primarului, inginerului cadastral și a unui specialist în agricultură.
  - **A doua rundă (iulie-septembrie 2025)** – dedicată prezentării variantei în lucru a PLA. Autoritățile locale au fost rugate să analizeze documentul împreună cu specialiști, consilieri și reprezentanți agricoli pentru a formula observații. Aceeași echipă, completată de un consilier local implicat activ, a evaluat fezabilitatea tehnică și economică a măsurilor.
- **Rețea informală de actori locali** – primari, ingineri cadastrali, consilieri, membri ai echipei de proiect, implicați în diseminarea informațiilor și mobilizarea comunității;
- **Transparență prin documente de lucru** – procese-verbale, planuri de acțiuni și materiale distribuite atât tipărit, cât și electronic, pentru analiză și feedback;
- **Consultări publice periodice** – întâlniri lunare sau trimestriale;

- **Platforme online și grupuri de social media** – pentru feedback rapid și actualizări privind proiectele în derulare;
- **Evenimente tematice** – festivaluri, târguri agricole, zile ecologice, care combină informarea cu implicarea comunității;
- **Parteneriate cu școli și ONG-uri locale** – pentru campanii de conștientizare privind mediul, turismul și agricultura sustenabilă

În cadrul întâlnirilor și vizitelor de teren, s-au realizat fotografiile documentative atât din teren, cât și de la ședințe, pentru a ilustra starea actuală a zonelor vizate și implicarea participanților. Procesele-verbale au consemnat propunerile și concluziile, iar PLA în format MS Word a fost transmis primăriei pentru utilizare locală. Totodată, au fost colectate și distribuite datele de contact ale persoanelor responsabile cu finanțarea proiectelor de împădurire a proprietății private, sprijinind astfel accesul comunității la oportunități concrete de implementare.

Comunicarea a fost ușoară, fluidă și eficientă, susținută de receptivitatea autorităților locale, care s-au implicat activ de la confirmarea logistică a întâlnirilor până la participarea constantă la consultări. Atmosfera deschisă și constructivă, completată de exemple concrete din teren – zone cu risc de alunecare, sectoare cu eroziune avansată, pajiști degradate – a contribuit la fundamentarea participativă a Planului Local de Acțiuni.

5.5. Activități propuse

Pentru a asigura dezvoltarea durabilă a comunei și protejarea resurselor naturale, este esențială implicarea activă a tuturor – administrație, fermieri, tineri, elevi și comunitatea locală. Activitățile propuse urmăresc nu doar îmbunătățirea practicilor agricole și protecția mediului, ci și crearea unor oportunități economice, sociale și educaționale, care să consolideze spiritul de cooperare și identitatea locală.

Campanii de informare

Organizarea de campanii interactive și vizuale despre:

- rotația culturilor și beneficiile acesteia pentru sănătatea solului;
- protecția solului și a apei prin metode ecologice și tradiționale adaptate contextului local;
- gestionarea responsabilă a deșeurilor, inclusiv colectarea selectivă și reciclarea;
- conservarea biodiversității prin protejarea speciilor locale și menținerea echilibrului ecosistemelor.

Aceste campanii pot include panouri informative, proiecții de scurtmetraje documentare, concursuri tematice și caravane educaționale în satele comunei.

Ateliere și cursuri

- **Pentru fermieri:** sesiuni practice despre tehnologii agricole moderne, utilizarea eficientă a resurselor, marketing rural, accesarea de fonduri europene și naționale.
- **Pentru tineri:** instruire în antreprenoriat, dezvoltarea turismului local, organizarea de trasee ecoturistice, promovarea produselor tradiționale prin rețele sociale și platforme de vânzare online.
- **Pentru administrație:** cursuri de management de proiect, strategii de atragere a resurselor externe, formarea de parteneriate cu alte localități și organizații.

Crearea ONG-urilor locale

Suținerea formării de organizații neguvernamentale cu misiune clară de protecție a mediului și dezvoltare comunitară. ONG-urile pot deveni motorul acțiunilor de voluntariat, pot coordona proiecte educaționale și pot facilita accesul la finanțări nerambursabile.

Implicarea elevilor și localnicilor

Organizarea de acțiuni concrete și atractive, precum:

- plantarea de copaci, arbuști și flori pentru reînverzirea spațiilor publice;
- campanii de curățare a malurilor râurilor, pădurilor și zonelor verzi;
- stoparea eroziunii solului și a formării ravenelor prin construcția de gardulețe din nuiele, terasări și lucrări simple de stabilizare a versanților;
- crearea de „patrule verzi” formate din tineri voluntari care să monitorizeze și să raporteze problemele de mediu.

Grup de lucru local

Înființarea unui grup mixt format din reprezentanți ai primăriei, fermierilor, ONG-urilor, tinerilor și școlilor, care să supervizeze implementarea proiectelor, să identifice nevoile urgente și să caute surse de finanțare. Grupul ar putea funcționa ca un „Consiliu Consultativ pentru Dezvoltare Durabilă” al comunei.

Târguri și expoziții

Organizarea periodică de evenimente tematice pentru promovarea:

- produselor locale (miere, brânzeturi, fructe, legume, conserve tradiționale);
- meșteșugurilor (țesături, obiecte din lemn, ceramică);
- oportunităților turistice (trasee de drumeție, zone naturale, gospodării agroturistice).

Aceste târguri pot include degustări, demonstrații meșteșugărești, expoziții foto și standuri interactive, atrăgând atât localnicii, cât și vizitatori din alte zone.

Perspective suplimentare

- Crearea unui **calendar anual al activităților comunitare** (Ziua Mediului, Săptămâna Verde, Ziua Recoltei).
- Organizarea de **competiții ecologice** între sate (cine colectează cele mai multe deșeuri reciclabile, cine plantează cei mai mulți copaci).
- Lansarea unui **program de „Ambasadori ai Mediului”** în rândul tinerilor, care să reprezinte comuna la evenimente județene sau naționale.
- Realizarea unui **colț verde în fiecare școală** – mini-grădini unde elevii învață despre plante și îngrijirea lor.

6. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

1. **Comuna Bolohan are potențial agricol și peisagistic** care poate fi valorificat printr-o strategie adecvată de dezvoltare rurală.
2. **Scenariile de dezvoltare** (agricultură intensivă, ecologică-turistică sau mixtă) prezintă soluții adaptabile la resursele și nevoile locale.
3. **Modernizarea infrastructurii** (drumuri, rețea apă-canal, gestionarea deșeurilor) și **adoptarea practicilor agricole durabile** (rotația culturilor, reducerea chimicalelor) sunt piloni esențiali pentru dezvoltarea economică și protecția mediului.
4. **Accesarea fondurilor externe** (europene, guvernamentale, private) și **parteneriatele public-private** facilitează proiectele de anvergură, generând locuri de muncă și consolidând economia locală.
5. **Implicarea comunității** în toate etapele și **transparența administrativă** asigură sprijin local și eficiență în implementarea măsurilor propuse.

Prin acest Plan Local de Acțiuni, comuna Bolohan poate construi un model de dezvoltare rurală sustenabilă, îmbinând progresul economic, sustenabilitatea mediului și creșterea nivelului de trai pentru locuitori.

BIBLIOGRAFIE

- Documente și rapoarte oficiale ale autorităților din raionul Orhei
- Reglementări naționale și europene privind dezvoltarea rurală și protecția mediului
- Statistici și analize ale Biroului Național de Statistică (BNS)
- Exemple de bune practici în agricultură ecologică și turism rural

ANEXE

1. **Material cartografic** – Hărți ale comunei Bolohan (delimitare, utilizarea terenurilor, infrastructură)
  2. **Tabele cu indicatori statistici** – Evoluția populației, structura gospodăriilor, producția agricolă
  3. **Cadru legislativ și reglementări** – Lista actelor normative relevante pentru dezvoltarea locală
  4. **Proiecte și inițiative locale** – Modele de succes în agricultură, turism și protecția mediului
  5. **Rezultate consultări** – Discuții, sondaje și interviuri cu locuitorii privind prioritățile de dezvoltare
-

Anexa 1. Material cartografic: Plan – schiță a PFP-urilor din perimetrul primăriei Bolohan

Anexa 2. Monitorizarea stării PFP-urilor, soluții tehnice propuse

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Lățime, m	Nr rânduri	Vârsta, ani	Compoziția	SP	Grad uscare	Stare funcțională	Lucrări propuse	Suprafața de intervenție, ha	Nr. hărții tehnologice
O06405	2,21	6	4	20	5ST5PA	ST, PA	U1	Satisfăcător	Curățiri	2,21	9, 10
									Rărituri	2,21	11,12
O06412	1,19	2	1	40	10NU	NU	U1	Satisfăcător	Tăieri de igienă	1,19	13
									Completări	1,19	3
O06406	2,04	2	1	40	10NU	NU	U1	Satisfăcător	Elagaj	2,04	31, 32
O06407	1,37	2	1	30	10NU	NU	U1	Satisfăcător	Elagaj	1,37	31, 32
									Tăieri de igienă	1,37	13
O06408	2,19	4	2	40	10NU	NU	U1	Satisfăcător	Elagaj	2,19	31, 32
									Emondaj	2,19	29, 30
O06409	0,39	2	1	40	10NU	NU	U1	Satisfăcător	Elagaj	0,39	31, 32
									Emondaj	0,39	29, 30
									Îngrijirea subarboretului	0,39	33
O06410	0,85	4	2	40	10NU	NU	U1	Satisfăcător	Elagaj	0,85	31, 32
									Emondaj	0,85	29, 30
									Îngrijirea subarboretului	0,85	33
O06411	2,41	2	1	30	10NU	NU	U1	Satisfăcător	Elagaj	2,41	31, 32
									Emondaj	2,41	29, 30
									Completări	2,41	3
Total	12,65									26,91	

Costuri estimative ale lucrărilor de reabilitare

Cod PFP	Suprafața vectorizată, ha	Compoziția	Lucrări propuse	Suprafața de intervenție, ha	Nr. hărții tehnologice	Cheltuieli conform HT, pentru 1 unitate	Calculare prognozabile pentru suprafața de intervenție, (reconstrucția integrală cu plantări și completări - termen de creștere 4 ani)
O06405	2,21	5ST5PA	Curățiri	2,21	9 (Volumul masei lemnoase extrase la 1ha - 6,9m ³)	7488,11	16548,72
			Rărituri	2,21	12 (Volumul mediu a fusului pînă la 0,13m ³)	6669,74	14740,13
O06412	1,19	10NU	Tăieri de igienă	1,19	13	2073,32	2467,25
			Completări	1,19	3	34042,47	40510,54
O06406	2,04	10NU	Elagaj	2,04	32 (420 buc/ha)	15250,86	31111,75
O06407	1,37	10NU	Elagaj	1,37	32 (420 buc/ha)	15250,86	20893,68
			Tăieri de igienă	1,37	13	2073,32	2840,45
O06408	2,19	10NU	Elagaj	2,19	32 (420 buc/ha)	15250,86	33399,38
			Emondaj	2,19	30 (420 buc/ha)	9842,29	21554,62
O06409	0,39	10NU	Elagaj	0,39	32 (420 buc/ha)	15250,86	5947,84
			Emondaj	0,39	30 (420 buc/ha)	9842,29	3838,49
			Îngrijirea subarboretului	0,39	33	1064,93	415,32
O06410	0,85	10NU	Elagaj	0,85	32 (420 buc/ha)	15250,86	12963,23
			Emondaj	0,85	30 (420 buc/ha)	9842,29	8365,95
			Îngrijirea subarboretului	0,85	33	1064,93	905,19
O06411	2,41	10NU	Elagaj	2,41	32 (420 buc/ha)	15250,86	36754,57
			Emondaj	2,41	30 (420 buc/ha)	9842,29	23719,92
			Completări	2,41	3	34042,47	82042,35
TOTAL	12,65			26,91		219393,61	359019,38